

PROJEKT „ŠKOLA OTVORENA RODITELJIMA“ U CILJU OSTVARENJA PARTNERSTVA ŠKOLE I RODITELJA KAO PRETPOSTAVKE ODRŽIVOG RAZVOJA

Anela Nikčević-Milković
Učiteljski fakultet u Rijeci
Odsjek za učiteljski studij u Gospiću
anmilkov@inet.hr

Sažetak - Roditelji školske djece u Hrvatskoj većinom imaju premalo ili nimalo mogućnosti sudjelovanja u donošenju odluka u školi i lokalnoj zajednici za dobrobit njihove djece. S druge strane, roditelji i svi koji se brinu za dobrobit djece dužni su ostvarivati prava djece na najbolji mogući način, a to se najbolje može ostvarivati njihovom zajedničkom, otvorenom i ravnopravnom komunikacijom. U školskom kontekstu, ostvarivanje prava djece najbolje bi se postizalo kada bi se uspjeli ostvariti pravi partnerski odnosi škole i roditelja. To ne znači samo ostvarenu suradnju, nego i ostvarenu demokraciju na razini škole i šire na općoj društvenoj razini. Rezultati istraživanja, nažalost, sustavno pokazuju da je ovaj segment rada hrvatskih škola često najslabije razvijen i onaj kojega je teško razvijati. Udruga roditelja *Korak po korak* ostvaruje projekt *Škola otvorena roditeljima* s ciljem senzibilizacije roditelja i školskih djelatnika na nužnost aktivnog angažmana, ostvarivanja partnerstva škole i roditelja kroz konkretne akcije te razvijanja kompetencija za pokretanje daljnjih akcija.

Ključne riječi: partnerski odnos škole i roditelja, prava djece, razvoj demokracije, kompetencije roditelja i školskih djelatnika, održivi razvoj

1. UVOD

Projekt „Škola Otvorena Roditeljima“ (ŠOR) pokrenula je udruga roditelja „Korak po korak“ u partnerstvu s udrugama „Roda“ (roditelji u akciji) i „Idem“ (hrvatska udruga za stručnu pomoć djeci s posebnim potrebama). Projekt se provodi u osnovnim školama u različitim područjima Hrvatske (raširenost projekta po školama ovisila je o zainteresiranosti stručnjaka - stručnih suradnika na školama). Udruga „Korak po korak“ ima intenciju širenja projekta na što veći broj odgojno-obrazovnih institucija u Hrvatskoj. *Svrha projekta* je ukazati na važnost suradnje roditelja i obrazovnih ustanova i zagovarati razvijanje partnerstva među njima kroz sustavnu i raznovrsnu participaciju roditelja u radu obrazovnih ustanova. Takva suradnja značila bi ostvarenje demokratičnosti kako na razini škole, tako i šire na općoj društvenoj razini. Demokratičnost bi se, u prvom redu, odnosila na veću participaciju roditelja u donošenju bitnih odluka o obrazovanju svoje djece. Roditelji i drugi zainteresirani sudionici za obrazovni proces u lokalnoj sredini mogli bi biti sukreatori *školskog kurikuluma* koji bi tako bio prilagođeniji realnim potrebama konkretne lokalne sredine. Za sada je kurikulum centraliziran i normiran, znači, ne prilagođen lokalnim sredinama u kojima se ostvaruje. Za sada kurikulum nije otvoren prema svojim korisnicima, a upravo karakteristike poput otvorenosti, fleksibilnosti i prilagodljivosti obrazovnog sustava bitna su obilježja suvremenih obrazovnih sustava.

Istraživanja pokazuju veći broj pozitivnih rezultata ostvarivanja suradnje škole i roditelja: vjerovanje djeteta da mu roditelj može pomoći, mijenjanju ponašanja roditelja prema djetetu u smislu pružanja više pomoći i podrške, doživljaj roditelja kao integriranog dijela školskog sustava, doživljaj nastavnika kao važne osobe (za roditelje, pa onda i u očima djece kada vide svoje roditelje), bolji uspjeh učenika, više samopoštovanje i motivacija djece za učenje,

povećanje motivacije nastavnika i roditelja, smanjivanje problema u ponašanju učenika, bolje razumijevanje rada škole od strane roditelja, stvaranje bolje komunikacije škola-roditelji u rješavanju i prevenciji problema, vrednovanje obrazovanja kao sastavnog dijela života i veze obitelji i škole (Epstein, 1987., Hester, 1989., prema Rosić, 1998., Steinberg, 2002.).

Projektom ŠOR nastojala se: 1) ispitati razina i vidovi participacije roditelja u obrazovnim institucijama njihove djece i mogućnosti kontrole kvalitete rada škole, 2) ispitati interese, stavove i očekivanja roditelja i nastavnika u odnosu na participaciju roditelja u obrazovnom sustavu, 3) izraditi preporuke za povećanje participacije roditelja u obrazovnom procesu i okvir za evaluaciju rada škole od strane roditelja i 4) senzibilizirati kreatore obrazovne politike i javnost o važnosti partnerske uloge roditelja u procesu obrazovanja njihove djece.

2. ISTRAŽIVANJE U OKVIRU PROJEKTA

Istraživanje u okviru ŠOR projekta proveo je Institut za društvena istraživanja, Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja 2006. godine. Uzorak istraživanja bio je 673 roditelja i 295 učitelja iz 10 škola u svim hrvatskim regijama. Rezultati ovog istraživanja, između ostalog, pokazuju da je vrlo visok postotak učitelja i roditelja zadovoljan međusobnom suradnjom, međutim, da je ta suradnja uglavnom ograničena na tradicionalne oblike suradnje – odlaske na informacije i roditeljske sastanke. Sudjelovanje roditelja u školskim aktivnostima je vrlo ograničeno te je njihov utjecaj na donošenje odluka o važnim aspektima života i rada škole malen. Rezultati istraživanja, nadalje, pokazuju da su roditelji na roditeljskim sastancima pretežno u ulozi pasivnih primatelja informacija i to onih vezanih za formalne i organizacijske aspekte rada škole i napretku djece. Znatno je rjeđe aktivno uključivanje roditelja kroz radionice i njihovu međusobnu interakciju o temama vezanim za razvoj djece, njihova postignuća, poteškoće i aktivne načine pomoći djeci u učenju i razvoju njihovim potencijala, teme koje i roditelji i učitelji drže najkorisnijima. Kada se u istraživanju analizirala učestalost netradicionalnih oblika suradnje: edukativne radionice ili predavanja za roditelje, roditeljsko sudjelovanje u životu škole, sudjelovanje roditelja u povezivanju škole i lokalne zajednice, participacija roditelja u odlučivanju o važnim pitanjima života škole, zapaža se da i roditeljima i nastavnicima predstoji otvaranje i učenje o tim različitim oblicima participacije. Većina roditelja izražava spremnost na sudjelovanje u različitim aktivnostima škole, s tim da smatraju da takva inicijativa treba dolaziti iz same škole, što je, prema njima, još uvijek rijetkost. Još je rjeđe roditeljsko uključivanje u aktivnosti koje bi povezivale školu i lokalnu zajednicu. Interesantan je rezultat po kojem značajan postotak roditelja ne zna kako bi kvalitetnije surađivalo sa školom, što školama daje prostora da osmisle načine suradnje i ponude ih roditeljima. Roditelji također pretežno iskazuju doživljaj isključenosti iz donošenja bitnih odluka u školi.

Navedena istraživačka studija pokazuje da interes za partnerstvom obrazovnih institucija i roditelja postoji te nudi brojne načine na koje se ono može potaknuti. Konkretna škola najprije treba izraditi *plan djelovanja* usmjeren na uspostavu partnerstva s roditeljima. Plan bi se trebao usmjeriti na sljedeće: 1) škola treba olakšati aktivno uključivanje roditelja u proces obrazovanja svoje djece (otvaranje raznovrsnije i kvalitetnije komunikacije uz tradicionalne oblike kroz informacije i roditeljske sastanke; informiranje o roditeljskim znanjima, vještinama, odnosno kompetencijama i njihovo korištenje u samoj nastavi, izvannastavnim aktivnostima i životu škole; ponuda predavanja i tematskih radionica za roditelje od strane škole; poticanje roditelja u iskazivanju interesa, prijedloga, korisnih tema radionica i predavanja; poticanje izrade plana aktivnosti koje će zajednički osmišljavati i provoditi roditelji i škola), 2) iniciranje međusobne razmjene iskustava roditelja od strane škole (istraživanja pokazuju da roditelji jedni drugima mogu biti vrijedan izvor podrške i razmjene iskustava o odgoju i obrazovanju svoje djece; takvi susreti u cilju razmjene iskustava mogu

biti dijelovi roditeljskih sastanaka ili neformalni susreti u prostorima škole), 3) škola može inicirati razgovore s roditeljima o njihovom sudjelovanju u procesu donošenja odluka u školi, 4) škola može inicirati aktivnije uključivanje roditelja u uspostavljanju veze škole i lokalne sredine, 5) škola i obrazovni sustav u cijelosti trebaju pružati podršku nastavnicima u poticanju partnerstva s roditeljima (podrška može biti u smislu edukacije nastavnika, njihovog osnaživanja, pružanja dodatnih mogućnosti prilikom njihovih inicijativa i dr.).

3. EDUKACIJA VODITELJA PROJEKTA I REALIZACIJA PROJEKTA PO ŠKOLAMA

Udruga „Korak po korak“ educirala je voditelje projekta - stručne suradnike iz osnovnih škola diljem Hrvatske s ciljem približavanja projekta roditeljima u školama u svojim lokalnim sredinama, poticanja Vijeća roditelja na aktivniji angažman u radu škole te senzibilizacije škole za suradnju s roditeljima. Educirani stručni suradnici sa sedam županija (Karlovačka, Koprivničko-križevačka, Krapinsko-zagorska, Ličko-senjska, Varaždinska, Zagrebačka i Grad Zagreb) napravili su konkretne planove primjene projekta na svojim područjima. Izvođenje projekta na školama osmišljeno je kroz održavanje radionica za roditelje kojima su obuhvaćene četiri teme: 1. Brižna zajednica, 2. Osnaživanje i promjene, 3. Zastupanje, 4. Planiranje akcije od interesa za zajednicu. Na radionice su pozvani svi roditelji koji sudjeluju u radu Vijeća roditelja, kao i svi drugi zainteresirani roditelji djece koja pohađaju konkretnu školu. Roditelji koji su prošli četiri nabrojane radionice postali su efikasniji u prepoznavanju i definiranju problema i potreba djece te su uspješno ostvarili konkretne planove rješavanja problema i potreba svoje djece u školi i/ili lokalnoj sredini. Npr. u Ličko-senjskoj županiji u projekt su uključene četiri osnovne škole koje su ostvarile planove koji se odnose na: izmjenu rasporeda koji u nekim segmentima nije bio izrađen prema pedagoškim standardima, poboljšanje higijene u jednoj školi, povećanje sigurnosti djece u školi i ispred škole, uravnoteženje načina vrednovanja znanja među pojedinim nastavnicima i dr.

4. ZAKLJUČAK:

Rezultati istraživanja koji su sustavno potvrđivali da je partnerstvo škole i roditelja segment rada koji je najslabije razvijen u našim školama te onaj kojega je jako teško razvijati, nadamo se da će biti izmijenjeni rezultatima ŠOR projekta kada on bude dovršen. Već sada imamo rezultate pozitivnih evaluacija projekta od strane roditelja i voditelja, realizirane konkretne planove te time konkretne pomake u ostvarivanju partnerstva pojedinih škola s roditeljima u lokalnim sredinama u kojima se projekt realizira (ili je realiziran). Intencija je širenja projekta na što veći broj škola koje bi uspješno ostvarivale ciljeve projekta te dalje senzibilizirale javnost na potrebe ostvarivanja ovog partnerstva kao jednog od preduvjeta ostvarivanja demokracije u našem društvu.

LITERATURA:

1. Miljević-Riđički, R. i dr. (2000.), Učitelji za učitelje, Zagreb, IEP.
2. Nikčević-Milković, A. (2002.), Jačanje roditeljske kompetencije i razvoj samopoštovanja kod djece, zbornik radova: Učitelj/odgojitelj u razvoju djeteta i škole, Petrinja: 254-264.
3. Nikčević-Milković, A. (2003.), Ostvarivanje partnerstva škole i roditelja, zbornik radova „Djetinjstvo, razvoj i odgoj“, Zadar-Nin: 49-57.
4. Sheldon, S. (2002), Parents' Social Networks and Beliefs as Predictors of Parent Involvement, The Elementary School Journal, Vol. 102, No. 4, pp. 301-316.
5. Steinberg i dr. (2002.), Parental and Family Involvement in Education, prema Patricia A. Alexander, P.A. Philip, H. Winne, Handbook of Educational Psychology (2002).

6. Rosić, V. (1998.), Obiteljska pedagogija, Rijeka, Filozofski fakultet.
7. UNESCO (1981.), Rapport intermaire sur une etude relative au developpment futur de education, Paris.
8. Vučak, S. (2000.), Škola i roditeljski dom, Napredak, 141 (3): 301-310.
9. www.udrugaroditeljakpk.hr (14/01/2008)

PROJECT "SCHOOL OPEN TO PARENTS" IN THE CONTEXT OF THE SCHOOL-PARENTS COOPERATION AS A PREREQUISITE FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Anela Nikčević-Milković
Faculty of Teacher Education in Rijeka
Teacher Training Department in Gospić

Summary: According to recent research results, parents of schoolchildren in Croatia mostly have little or no possibilities to participate in the decision making processes in school and the local community for the well-being of their children. On the other hand parents, as well as all the others who, directly or indirectly, take care of the well-being of their children, are obliged to accomplish children's rights in the best possible way, which can best be achieved in their mutual, open communication on the basis of equality. In the school context, accomplishing children's rights would be best achieved if proper partner relationship could be developed between school and parents. Fully developed partner relationship would necessarily include the cooperation with other factors responsible for the children well-being, especially those which could be realized within the local community. The partner relationship between school and parents would mean not only the cooperation on the basis of equality between school and parents, but also the realisation of the democratic aims not only on the school level, but also in the wider social context. Results of research, unfortunately, systematically show that this segment of school activities in Croatia is usually the least developed, and will also be difficult to develop in the future. In the context of the actions mentioned earlier, the parents' association "Korak po korak" have started the project "School open to parents". The aim of the project is to make parents perceive the necessity of the active involvement in school and the local community, realisation of the school-parent partnership through the specific joint actions and developing the parents' competency (especially those participating in the Parent council), as well as the school employees, to plan further actions.

This paper will describe the project, show some results of the surveys preceding the project, as well as the results realised with this project in certain local communities.

Key words: partner relationship between school and parents, children's rights, development of democracy, competencies of parents and school employees, sustainable development